

NOI TRACII

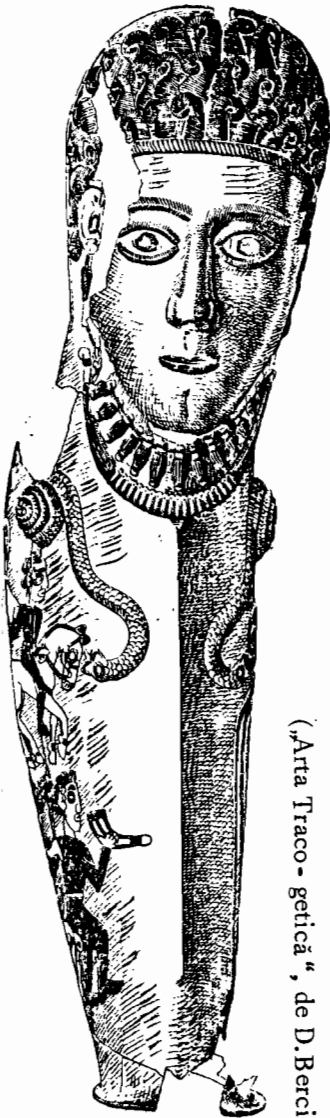
BULETIN CIRCULAR TRACOLOGIC

al

CENTRULUI DE STUDII ISTORICE DE LA VENETIA

Milano, Via Larga 11

Veneția, Calle Dragan 4388



(„Arta Traco-gețică”, de D. Berciu)

Cnemida
Tezaurul de la **Agighiol**

ETIOPIENII IN DACIA PREISTORICA

de Prof. G.M. Ionescu

În ultimele zile ale anului 1925, la 29 decembrie, a apărut la noi în țară o modestă carte semnată de G.M. Ionescu și intitulată „Etiopienii în Dacia preistorică”, care nu s-a bucurat de atenția cuvenită, poate și din cauza titlului ei cam bizar „Etiopieni” în Dacia!

De atunci au trecut mulți ani și ideile cuprinse în ea nu se bucură încă de răspîndirea necesară. Întrucît cartea cuprinde mult material și multe idei privitoare la trecutul neamului nostru, vom publica diverse capitole din această lucrare, pentru a le aduce la cunoștința cititorilor noștri.

Red.

INTRODUCERE

Dacia preistorică în lungul șir de veacuri prin care a trecut, prin situațiunea ei geografică la porțile Orientului, a adăpostit între altele popoare, și o populație de rasă etiopiană, cu începere din timpurile neolitice și poate chiar de pe la finele paleoliticului; dar în tot cazul, la noi e sigur, din perioade aramei și bronzului.

Cînd au venit și cum au venit Etiopienii aici, cum și urmele pe care le-au lăsat, le vom expune pe larg în cursul acestei lucrări. Deocamdată însă trebuie să vorbim despre descoperirile scheletelor fosile și ale statuțelor cu steatopighie etiopiene, descoperite în occidentul Europei.

Aceasta o facem din două motive: a) pentru a arăta că au existat și pe acolo etiopieni în grupe compacte ca și pe la noi și b) că prin mijlocul descoperirilor făcute, am putut să fixez și la noi, în mod precis, existența lor aici la Carpați și Dunărea de jos. Sapăturile arheologice, făcute în Apusul Europei, de către diferiți savanți francezi, englezi, germani și americani, au scos la lumină istoriei popoare noi cu o civilizațiune nebănuită pînă acum. În terenurile de la finele vîrstei Musteriene, s'au descoperit schelete fosile, care, sub raportul forme corporale, nu se asemănau cu scheletele Europenilor. Mulți paleontologi, studiind structura osoasă a acestor indivizi, rămîneau fără cuvînt, neputîndu-și explica de unde venise această rasă străină aici.

În anul 1901, Iunie 3, Canonicul Villeneuve, însărcinat de prințul Albert de Monaco să facă săpături arheologice în grotă copiilor de la Grimaldi, (Italia) a descoperit două schelete omenești într-un depozit, aparținând vârstei musteriene. Descoperirea de la Grimaldi probează că omul de Neanderthal, nu era singura formă omenească pe pământ, pe la mijlocul timpurilor pleistocene găsite în Quaternare). Aceste două schelete găsite în același teren, au fost studiate de către D-r Verneau, profesor la muzeul de paleontologie din Paris, din care a făcut tipul unei noi rase, remarcabilă prin caracterele ei negritice și a numit-o rasa de Grimaldi. Afinitățile lor negritice sunt indicate prin calitățile lor cefalice adică: cu nasul turtit, iar nările largi și rotunde ca gura unui burlan de scurgere. Ei seamănă cu grupul populațiilor din sudul Africii și anume cu Hotentoții ori Boșmenii (cuvântul este englezesc și înseamnă oameni de tufă.) Vechimea Negroizilor descoperiți de Villeneuve la Grimaldi, se urcă pe treptele timpului, pînă la începutul vârstei Renului care limitează Musterianul, dacă nu se confundă cu dînsul. Rasa negroidă trebuie să fi fost înfloritoare undeva zice D-l M. Roule, într-o regiune deosebită de aceea pe care o ocupa homo Neanderthalensis și în special pe coasta de Azur (Nisa), unde omul de Neanderthal, probabil nu pătrunsese nici odată. Abatele Villeneuve ne spune că scheletele negroizilor, erau într-o groapă de 75 cm. adîncime, săpată în depozitul civilizației auri-gnaciene D-r Verneau nu s'a mulțumit numai cu atîta, ci a căutat să găsească și metisii ori corciturile, din diferite epoci preistorice, mai întîiu a celor 2 rase negritice și negroide și care par a fi deosebite. El le examinează în mod amănunțit și observă că ar fi existat oare care legături de înrudire între ele. Verneau declară că ei au putut fi strămoșii vi-nătorilor Renului. Nemulțumit cu aceste constatări, întreprinde o lungă și laborioasă anchetă, pentru a afla printre populațiile preistorice și moderne și acele survivanțe,

sau reapariția tipurilor de la Grimaldi, după legile atavice.

Munca sa a fost încoronată de succes; el a aflat că în Bretagne ca și în Elveția, cum și în nordul Italiei, a viețuit în epoca pietrelui lustruite, în vîrsta bronzului, ca și în timpul primei vîrste a fierului, indivizi de asemenea natură. Un oarecare număr de indivizi, se distingeau de contemporanii lor, prin câteva trăsături și mai cu seamă prin dolichocefalia craniului lor; câte o dată printr-un prognatism enorm un nas lat, nări largi și rotunde. E chestiunea cazurilor de atavism parțial, cu craniile neolitice cum sunt Bretonii din Conguel la care atavismul este complet. A mai aflat doi indivizi neolitici la Chambland în Elveția aproape de Lausanne. Ei sunt negroizi, nu numai prin craniile lor, ci și prin proporțiile membrilor lor. El a mai descoperit că diferite morminte liguriene, lombarde, din vîrsta metalelor, au lăsat urmele unui element negroid. Toate aceste fapte zice D-r Verneau arată că cei 2 indivizi de la Grimaldi sunt în adevăr reprezentanții unei rase, care au jucat un rol important, în Europa Occidentală. Dacă ar fi fost vorba de indivizi rătăcitori, îngropați accidental la Bausse-Rousse, nu s'ar fi văzut influența lor, arătată prin atavism, în epoca neolitică și în timpul primelor vîrste ale metalelor de la peninsula Armoricană, pînă în Elveția și în tot nordul Italiei. D-r Verneau, mai semnaleză alte schelete de Negroizi în neoliticul din Ilyria și din Peninsula Balcanică. Dar nu numai în timpurile preistorice, rasa Grimaldi și-a întins influența ei, ci și în timpurile moderne și chiar pînă astăzi se resimte acea influență. Așa că D-r Verneau, a putut observa, fie asupra craniilor moderne, fie asupra diferitelor persoane, care trăiesc și astăzi în Piemont, Lombardia, Emilia, Toscana și Valea Rhonului, numeroase caractere ale vechii rase fosile. Persistența reapariției acestor caractere, antropologii le cunoșteau încă de mult dar nu sosise timpul ca să le înțeleagă și cum să și le explice. Astăzi, însă, se explică în mod definitiv, prin

prezența elementului etiopian negritic și ne-groid, prin mețiși ori corcitură, care dovedesc urmele unui popor numeros. Ca să se descopere încă azi, atâtea urme ale unui tip etnic, cu caractere care amintesc pe ale acestora pe care i-am observat prin atavism ai rasei de la Grimaldi, Dr. Verneau declară că a trebuit forțamente, ca această rasă să fie reprezentată altă dată, în părțile noastre, printr-un grup. Tot el adaugă mai departe:

„Trebuie deci s-admitem că un element aproape negritic a viețuit în Europa sud Occidentală, către Quaternarul mijlociu, între rasa de Spy (Neanderthal) și cea de Cro-Magnon. Trogloditii de la Grimaldi sunt de o forță herculeană. După P. Broca, ei au talia de 1 m.80 iar după Rivieres de 1 m. 87. Prin proporțiile membrelor lor—zice Dr. Verneau,—oamenii de Grimaldi se depărtează de Europeni și se apropie de rasele negritice.

(va urma)



Dir. sur en funciones Ignacio Romas
Madrid, domingo 3 nov. 1974

SAN SEBASTIAN El coche en que viajaban
cayo al río Deva tras chocar con otro que se dio a la fuga

DEVA

În lucrarea profesorului N.Draganu, *Români din sec. IX-XIV*. pg.272 squ., vorbind de numele localității *Deva-Dava*, D-sa con-testă că acesta ar deriva din dacicul Deva - Dava - Dacidava, aducând ca argumente că: Deva se folosește numai în compoziție (!) că din *Dava-Deva* nu putea deriva în românește decât *Dava - Deava* și că mai există și alte localități cu acest nume, ca ung. *Deva-Vania*, *Deva* sau *Gyeva*, iar formele din urmă nu pot fi explicate din dacicul Deva. Și întrucât noi ne aflăm în nemijlocită apropiere de Unguri, se insinuează, probabil ca o soluție științifică, cum că românescul Deva ar fi de origine maghiară, de unde l-am luat noi. Lăsând la o parte faptul că „Deva“ a fost adus de Goți, deci înaintea venirii Ungurilor, ne întrebăm de ce dl N.Drăganu n-a extins cercetările d-sale, ca să afle că și în Spania există o localitate și un râu cu numele *Deva*, pe unde n-au trecut niciodată Ungurii. Sau poate că și „Devele“ spaniole sînt de origine maghiară?

Nu intrăm în discuții și speculații filologice, căci nu e locul aici, remarcăm numai cât de ușor ne lepădăm de toponimicele noastre străvechi, și le atribuim străinilor, în loc ca să cercetăm profund, să folosim toate izvoarele și să aplicăm toate metodele, conduși de interesele românești, pentru a ne păstră ce e al nostru. Și revenim la aceeași problemă că, în atâtea ocazii (în filologie sau istorie), căutăm să arătăm mereu ce am luat de la străini și nu ce le-am dat noi lor, cum e realitatea.

Dar mai e o problemă, care merită să fie pusă în discuție. Sunt anumite lucrări românești sau străine, care afirmă că leagănul culturii indiene, al literaturii vedice, ar fi fost în spațiul carpato-istrian (dunărean), de unde au fost transplantate în Indii. Multe urme au rămas însă aici. Dl N.Miulescu, în una din lucrările sale, în care se ocupă de literatura vedică, arată că acolo există un personaj cu numele de *Deva*, care înseamnă: *De - zei; Va - vatra*, deci De-va sau Vatra zeilor. După ce discută pe larg această problemă, conchide: „...în cazul Deva nu poate fi vorba de o proveniență de felul celeia cum crede N.Draganu, ci numele orașului de la poalele muntelui Retezat are o origine străveche, dintr-o vreme cînd „zeii începuseră să se nască pe pămînt“, pentru care motiv localitatea se și numește „Vatra zeilor“, sau în limba vedică *DE.VA*.

LUCRARE DE MITOLOGIE SI FOLCLOR

(II)

de Ioan P. Bogdan

Cap. I Munții Caucaz de la Nordul Dunării de Jos

(continuare)

Mai importantă este a doua relatare ce-o aflăm tot la Ammian Marcelin, ne spune G. Popa Lisseanu: „La anul 375 anunțându-se cu groază apropierea Hunilor și Goții neputându-li-se împotrivi și nefiind nici primiți cu toții în imperiul roman, s-au retras în regiunea Caucaandului - *Ad Caucaandensem locum altitudine silvarum et montium*, gonindu-i de aici pe Sarmati, *Sarmati inde extruxis*“.

După cercetătorul Patsch (Beitrage III p. 65), Caucaandul ar fi munții Banatului.

În cele relatate de G. Popa Lisseanu aflăm două elemente noi față de citatul din Istoria Crit. a lui Hașdău. Odată că acești Goți se retrag încă din anul 367 în Montes Serrorum, Carpați (?) în fața înaintării amenințătoare a legiunilor împăratului Valens, iar a doua oară în țara sau ținutul muntos al Caucaandului, care, atunci când s-au refugiat Goții în el, era ocupat de Sarmati, ce au fost goniți de acolo.

Cu ajutorul acestor două elemente noi, coroborate și întregite cu altele ce vor urma, întrevădem și credem că s-ar putea identifica precis acel loc al Caucaandului, care nici într-un caz nu-i identic cu munții Banatului, după cum afirmă Patsch, fiindcă Banatul nu prezintă un ținut muntos în sensul celui descris de Ammian Marcelin, propriu, în care să se fi putut refugia din calea Romanilor și mai târziu a Hunilor, un popor întreg, compus din mai multe zeci de mii de membri, cu bagaje și toată averea lor, iar în al doilea rând, cercetările arheologice nu arată că acest teritoriu să fi fost vreodată ocupat de Sarmati.

5 /. Un alt izvor îl aflăm la geograful roman Juliu Honoriu (sec. V e.n.). Acest geograf a compus, pe baza unor izvoare mai vechi, un mic tratat de cosmografie, în care dînsul amintește de două catene de munți cu numele de Caucaz; una pe teritoriul Europei, în apropierea muntelui Hem (Balcanii de azi, n.n.), care corespunde Carpaților meridionali și altul pe teritoriul Asiei Mici, în partea de răsărit a Mării Negre (8).

Din cele arătate de acest geograf, reiese că în sec. al V-lea el avea cunoștință că-n afară de Caucazul Asiei Mici, se mai cunoaște și un alt Caucaz pe teritoriul Europei, undeva în apropiere de Hem.

6 /. Episcopul got Iordanes (sec.

VI e.n.) aflînd din scrieri că și Carpații s-au numit odată Caucaz, a ajuns la concluzia că acest Caucaz începea din India, trecea prin Rusia meridională și se oprea tocmai la Porțile de Fier, la Orșova. (9)

7 /. Toate datele de pînă aici, mai mult sau mai puțin îndepărtate de zilele noastre, despre Caucazul de la nordul Dunării, sunt confirmate în mod indiscutabil de cronicarul rus, călugărul Nestor, născut pe la anul 1056, care-și începe cronica arătînd că după potop, cei trei fii ai lui Noe: Sem, Ham și Japhet și-au împărțit pămînturile între ei „... Lui Iaphet i-au căzut țările de la miazănoapte și de la apus; ... spre Pontos la miazănoapte au ocupat Dunărea, Nistru și munții Caucaz, adică munții Ungariei. (10)

Aici e cît se poate de clar că cronicarul Nestor, prin „munții Caucaz, adică munții Ungariei“ înțelege Carpații. Deci timp de peste o mie de ani, începînd din timpul împăratului Traian și pînă la cronicarul rus Nestor, un teritoriu muntos, un ținut și un trib din interiorul arcului carpatic, a purtat numele de Caucaz, Caucaand și caocoensis, conform unor izvoare istorice incontestabile. Dacă nu mai puțin ca șapte izvoare amintesc acest topic, pe aceste teritorii, în timp de o mie de ani, la intervale diferite, această numire o întîlnim pe aceste locuri și înaintea erei noastre, încă din cele mai vechi timpuri.

8 /. Scriitorul grec Apollodor din Rodos (sec. III î.e.n.) în poema sa Argonauticele, în descrierea călătoriei acestor argonauți, urmăriți de colchidieni pe riul Istru în sus, ne dă și el date foarte interesante și importante despre acest Caucaz.

Vers 315 și urm.: (Argonauții) însă pluteau în larg, departe de meleagurile cele mai de sus ale insulei. Păstorii de pe cîmpii își părăsiră turmele nenumărate de oi pe pășunile umede, de teama corăbiilor și priviră spre (navigatori) ca spre niște fiare, cînd aceștia apărură pe marea plină de cetacee.

Ei nu mai văzuseră niciodată, înaintea vreme, corăbiile care străbat marea, (după cum) nu văzuseră nici Scții cei amestecați cu Tracii, nici Siginii, nici Graucenii, nici Sindii, care lo-

cuiese în jurul vastei câmpii pustii Laurion. Deci, după ce trecură de muntele Anguron și pe lângă stînca înaltă Cauliac -aflată departe de muntele Anguron -în jurul căreia Istrul își desparte apele în două brațe și se varsă în mare, pe o parte și pe cealaltă, și pe lângă cîmpia Laurion; atunci colhidienii ieșiră din marea lui Cronos și ocupară pretutindeni trecerile, ca nu cumva să le scape cei urmăriti. " (11)

Autorul Argonauticelor, în versurile de mai sus ale poemei, înșiră popoarele de pe malurile fluviului Istru: Sciții cei amestecați cu Traci, Sigini, Grauceni și Sinzi, toți locuitorii în jurul vastei câmpii Laurion, iar lângă muntele Anguron se afla stînca Cauliac în apropierea căreia Istru își desparte apele în două brațe.

În „Scolii la Argonauticele lui Apollonios (IV 321 și urm.) citim:„Laurion este o cîmpie a Sciției: Timonax (sec. IV î. e.n.) descrie cincizeci și cinci de neamuri ale Sciției în cartea primă a lucrării sale „Despre Sciți“ (fr. 1. F.H.G. IV 522)... în cîmpia Sindiiilor Istrul se desparte, un braț al său se varsă în Adriatică, iar altul în Pontul Euxin.

Apoi mai departe în IV 342.....“ Stînca înaltă Cauliac din Sciția este în apropiere de Istru. Despre ea pomenește Polemon în „Intemeierile cetăților italiice și siciliene“ (fr. 38 F.H.G. III 126).

„Se scrie muntele Anguron și muntele Angyron; și „al muntelui Angyron“, în loc de „Cauliac“: *caucazian*, El spune că lângă acest munte, Istru se desparte în două brațe; unul se îndreaptă spre Marea Adriatică, iar celălalt spre Pontul Euxin“. (12)

Pliniu cel Bătrîn, scriitor roman (sec. I.e.n.), zice că Sciții numiau Caucazul Groucas, ceea ce -n limba lor însemna albit de nea: *Scythae Caucasum montem appellatione Groucastum hoc est, nive candidum*. (13).

Numele de Groucas aflat la Pliniu, noi îl mai întîlnim la Apolloniu Rodin în numirea unuia dintre popoarele riverane ale Dunării, numit de el Grauceni. Este deci neîndoios că stînca Cauliac și Graucenii lui Apolloniu sunt identice cu Groucasul lui Pliniu și toate aceste trei numiri cu Caucazul și Cauconii de undeva de la nordul Dunării, din apropierea cataractelor acestui fluviu.

Toate aceste izvoare istorice și literare l-au determinat pe Hașdău, în lucrarea sa „Istoria Critică a Românilor“, să exclaim:

„este dar un fapt înregistrat în șapte fîntini irecusabile, pe lângă care Ovidiu e a opta și Strabon o să fie a noua, cumcă Carpații, începînd din timpii cei mai depărtați și pînă în evul mediu se chemau Caucaz, ca și misticul creștet de la marginea orientală a Europei, cu care ei nu pot avea nici o legătură, afară de cea nominală.

„Și nu se chema astfel numai o parte a Carpaților, ci sistemul întreg, ba pînă și prelungirea transdanubiană, căci:

1 /. În Apolloniu, Caucazul sunt cataractele de la Orșova;

2 /. În Iornade, de asemea;

3 /. În inscripția lui Lersch, Caucazul sunt munții Olteniei, sau mai curînd cei din Muscel;

4 /. Tot așa și-n Ptolomeu;

5 /. În Floru Caucazul sunt Balcanii;

6 /. În Ammian Marcelin Caucazul sunt munții cei mai apropiați de Pontul de jos.

7 /. În Ovidiu, Caucazul se pare a fi ramura vrînceană sau din Buzău, judecînd după contextul „munții scitici și sarmatici“.

8 /. În Nestor, Caucazul sunt toți „munții ungurești“.

„Ca nume al Carpaților, Caucazul este la noi anterior dominațiunii dacice, căci în epoca lui Apollonios, Oltenia se mai află încă sub stăpînirea Agatișilor“, ne spune Hașdău mai departe. (O.c. p. 285, 69).

9 /. În continuare Hașdău afirmă: „Odată constatată că Carpații se chemau și ei Caucaz, devine lesne a corege un pasagiu din Strabone, care ne spune că Siginiilor locuiau pe timpul său „*peri ton Kaukason*“, descriînd apoi obiceiurile lor..... (Strabon XI. 11, 8)

Hașdău reproduce pasagiul din Strabon, ce se referă la descrierea Siginiilor, pe care-l compară cu cel din Herodot, referitor tot la aceeași Sigini, ajungînd la concluzia că: „Afară de amănuntul despre femei, restul s-a văzut ceva din Herodot, pe cînd Siginiilor locuiau la coasta Agatișilor timișeni.

Pe timpul lui Apollonios, Siginiilor, după cum vedem, se aflau tot în țîntul timișanei, căci poetul îi așează alături de Sciți, Traci și Grauceni.

„Între Strabon și Apollonius, este un interval de vreo sută cînzeci de ani.

Intr-un secol și ceva, ne spune Hașdău mai departe, cum oare s-au strecurat Siginiilor de la noi din Timișana tocmai în Asia, la Caucaz, ducînd cu sine pînă și vita cea mică și părăoasă de călușei?

Bietele lor cărucioare mîinate de întrepride femei și neveste, trebuiau să treacă

călcînd sub picioare ori ce opozițiune, printr-o sută de felurite popoare scitice, sarmatice și de alte neamuri, toate foarte belicoase; care stăpîneau întregul teritoriu al Rusiei meridionale.

„Este evident că Caucazul, unde se duseseră Siginii, nu este cel din Asia, ci pur și simplu o ramură a Carpaților. Omonimitatea înșală pe Strabon.“ (Hașdău o.c. p. 286)

Izvorul de mai sus al lui Apoloniu Rodiu din Argonautice, referitor la Caucaz, împinge înapoi cu trei secole î.e.n. existența acestui toponim pe teritoriile de la nordul Dunării de Jos, deci pînă în sec. IV î.e.n.

Dar această numire, care pînă acum o cunoaștem din nouă izvoare istorice și literare, este mult mai veche și ea începe de la un timp să se lege tot mai strîns de mitologia popoarelor antice, căci iată ce ne spune gramaticul Apolodor din Atena (sec. II î.e.n.):

10/. „Prometeu formînd oameni din apă și pămînt, a furat foc pe sub ascuns de la Joe și l-a dus în planta numită *ferula*. Dar Joe simțînd aceasta, a dat ordin lui Vulcan, ca să-i bată corpul cu cuie pe muntele Caucaz. Acesta este în Sciția, unde Prometeu a rămas pironit timp de mai mulți ani.“ (14)

Acum se pune întrebarea: care din cele două Caucazuri este cel despre care ne vorbește Apollodor și pe care, după legende, a fost încatenat Prometeu?

11/. La întrebarea de mai sus ne răspunde fără echivoc unul dintre cei mai distinși învățați ai secolului al XII - lea episcopul Eustathiu de Thessalonic, în Comentariile ce le scrie asupra Periegesiei lui Dionisiu, în cele ce urmează: „*Însă Caucazul acela, pe care, după legendă, a fost crucificat Prometeu, nu figurează pe tabelele geografice, așa afirmă autorii vechi!*“ (15)

Din cele relatate de acest episcop pe „baza autorilor vechi“, reiese că Caucazul prometeic este acela care „nu figurează pe tabelele geografice“. Deci nici într-un caz nu poate fi cel din Asia Mică, care din timpurile lui Herodot e trecut în aceste tabele, ci cel de al doilea, de undeva din Europa, de la nordul Dunării.

De asemenea tot despre acest Caucaz european, de la nordul Dunării, ne mai amintește tot acest episcop în Comentarii, unde zice: „Troglodiți se găsesc și-n Europa, în unele regiuni ale tribalilor și de asemenea lângă Caucazul Boreal, ei însă, din cauza frigului prea mare, locuiesc în pămînt“. (16)

12/. Că cel de la nordul Dunării este Caucazul prometeic mai reiese și din următoarele versuri ale poetului roman Marțial:

Miles Hipperboreos modo, Marceline,
Triones

Et Getici tuleris sidera pigra poli;
Ecce Prometheae rupes, et fabula
montis,

Quam prope sunt oculis nunc adenda
tuis.

În traducere:

„Marceline nu de mult ai îndurat ca soldat asprimea constelației cerului hiperborean și stelele înțepenite ale cerului (populului getic; iată stîncile lui Prometeu și muntele său cel fabulos, cît de mult trebuie să te apropii de ele cu ochii tăi“. (17)

Sub „stelele înțepenite ale cerului getic“, după cum reiese din epigrama lui Marțial, se aflau stîncile lui Prometeu și muntele său cel fabulos.

Poetul Marțial este cu două mii de ani mai aproape ca noi de începuturile acestei legende și ori cît s-ar trudi unii cercetători să ne facă a crede că celălalt e Caucazul prometeic și nu acesta de la nordul Dunării, pentru noi afirmații mai convingătoare ca cele ale lui Marțial și ale episcopului Eustathiu de Tessalonic, nu pot fi altele.

Vor zice unii că versurile lui Marțial nu sunt decît o parafrază literară a unei idei vagi și încerte despre aceste locuri, dar după cum niciodată nu s-ar putea încumeta un scriitor modern să mute Ierusalimul, cu locul de origine a creștinismului, din Asia Mică în Australia sau America, ori Mecca în Alasca sau Groenlanda nici scriitorii antici nu și-au putut permite astfel de aberații și extravagante.

Din izvoarele mai sus înșirate s-ar părea că arheologul Patsch ar avea dreptate atunci cînd încearcă să localizeze acest Caucaz undeva în munții Banatului, în apropierea Porților de Fier de la Dunăre. Totuși din cele ce urmează se va vedea că nici într-un caz acest Caucaz, sau Caucaland, nu a fost în munții Banatului, ci cu totul în altă parte de pe teritoriile fostei Dacii sau a Ardealului de azi; iar acest fapt reiese din versurile lui Eschil ce urmează mai jos.

Marele dramaturg grec, în lucrarea sa „Prometeu încătușat“, ne descrie drama încătușării titanului Prometeu la țărîmul sterp și nelocuit al Sciției, iar în cea de a doua piesă a trilogiei sale, „Prometeu descătușat“, acțiunea se petrece pe muntele Caucaz.

Acest Caucaz, după cum reiese din versurile 705-728 ale primei lucrări a trilogiei, se află undeva la nordul Dunării, în vestul Sciției.

Pe locul supliciuului lui Prometeu sosește nimfa Io, fiica lui Inachus, trans-

formată în vacă de zeița Hera din gelozie și persecutată de un tăun. Aceasta-i cere lui Prometeu să-i destăinue soarta ei viitoare, cit va mai avea de îndurat și când îi va lua sfârșit chinul ei?

La cererea-i, Prometeu îi arată ce chinuri îi mai pregătește zeița Hera, arătându-i totodată și itinerariul pe care are să-l urmeze în viitor, pînă ce i se vor termina suferințele.

Vers 705: Acum deci ascultați ce va mai fi, ce chin

Îi pregătește Hera ca să sufere.

Tu însă, Io, ține minte tot ce-ți spun,
Să afli, pribegia-ți când se va sfârși.
De aici pleca-vei mai întii spre răsărit
Vei trece prin întinderi sterpe ca s-ajungi
În țara sciților nomazi care locuiesc
În șatre de grădele puse-n cară-tari
Și poartă arcuri cu care trag înverșunat,
Tu nu te apropia de ei, ci grabnic treci
Pe țarm de-a lungul mării către un alt pămînt.

În stînga locuiesc chalibii, un popor
De fauri duri de cari poți (?) să te ferești:
Sunt cruzi și legea ospetiei n-o cunosc.
Vei da de Riul Furios, cu drept cuvînt
Numit așa, pe care însă n-ai să-l treci,
Căci n-are vad, și vei urca pe culmile
CAUCAZULUI, de unde riul furtunos
Coboară în văi. Va trebui apoi, trecînd
De creste-mpinse-n ceri, s-o iei spre miazăzi.

Vei da aici de oastea Amazoanelor,
Care pe bărbați urăsc și care vor locui
Odată-n Termiscira lîngă Termodon,
Acolo unde Stînca salmidestică
E moartea marinarilor și-a navigatorilor:
Acestea te vor îndrepta ce drum s-apuci.
Ajungi apoi prin poarta strîmtă a mlaștinei
Lă-ngustul istm Cimeric și, plecînd de aici

Vei trece brațul Apelor Meotice:

Vor ține minte muritorii fapta ta

Și trecătoarea Bosporos se va numi.

Lăsînd apoi EUROPA vei călca în sfârșit
Întinsul țarm al ASIEI....(18)

Eschil, după cum reiese din versurile 705 și urm., știe precis că locul unde relata legenda că s-a întîmplat supliciu lui Prometeu, era în EUROPA undeva pe la nordul Dunării, de unde pleacă Io, mai întii spre răsărit, trecînd prin întinderi sterpe, ca să ajungă în țara sciților nomazi, apoi pe lîngă Riul Furios, și urcă și pe culmile Caucazului, continuîndu-și drumul pînă ce, în sfârșit, ajunge la îngustul istm Cimeric, lăsînd apoi Europa, va călca întinsul țarm al Asiei.

Deci, după cum reiese din cele de mai sus,

toate aceste locuri se aflau pe teritoriul european al Sciției de la nordul Dunării și Mării Negre, iar locul în catenării, unde Io vorbește cu Prometeu și de unde ea se întoarce parcurgînd acest itinerar, se afla undeva în partea de apus a țării Sciților, și tot acolo se afla și Caucazul, peste ale cărui culmi trece Io.

În versurile 410 și urm. ale aceleiași lucrări, Eschil, prin gura Corului, enumără toate neamurile care depling ursita și suferința lui Prometeu.

Vers 410: Ne doare ursita-ți amarnică, o Prometeu:

Șiroae de lacrimi se varsă din toți ochii noștri

.....
Răsună de vaer pămîntul, mărirea străveche

A ta și a fraților tăi o jelesc,
Amar suspină de mila durerii tale,
Acum muritorii care spornici se-ntind
În vastele ASIEI cîmpuri,
Fecioare care fără teamă de luptă
Trăiesc în Colchida,
Poporul Sciției care stăpînește
Pămîntul limanurilor Meotidei,
Răsboinicul neam al ARABIEI care
Pe înaltele culmi din CAUCAZ
locuiește. (v.426)

.....
Dar aici poetul nu începe cu popoarele din Europa și să continue spre Asia, ci invers, din Asia în spre Europa: „neamuri ce se întind în vastele Asiei cîmpuri“, „fecioarele din Colchida“, „poporul Sciției ce stăpînește pămîntul limanurilor Meotidei“ (a Mării de Azov n.n.), deci de pe teritoriul european al Mării Negre, iar mai la urmă înșiră undeva în Europa și „răsboinicul neam al Arabiei care pe înaltele culmi din Caucaz locuiește“, legînd acest nou și necunoscut popor al Arabiei de culmile Caucazului european.

Aceste două versuri din urmă (425-426), în legătură cu Arabia de pe culmile Caucazului, au avut darul să pună într-o mare încurcătură pe cercetătorii și traducătorii lui Eschil. De aceea în nota 1 din subsolul acelei pagini citim: „Pomenirea Arabilor printre neamurile caucaziene trezește nedumerire și explică încercările unor editori de-a îndrepta textul, cetînd *Arias* în loc de *Arabias*, dar tradiția manuscrisă e aici sigură și, de altă parte, imaginea pe care și-o face poetul despre locul pătîmirii lui Prometeu, e plină de greșeli și confuzii“.

Sunt extrem de dăunătoare, cîte odată, astfel de observații și propuneri de îndreptări

ale unor cuvinte sau pasagii, din texte antice cum e cel de mai sus, de a se înlocui Arabias prin Arias.

Scriitorul Eschil a știut precis, din legende și tradițiile mitologice, că alături de un Caucaz de la nordul Dunării a mai existat și o Arabie, iar unii comentatori, după douzeci și cinci de secole, vin să-l învețe pe poet unde a fost acest Caucaz și Arabia, iar aceste greșeli le pot face numai din cauza că idee n-au de mitologie.

14/. In poema Orfică, atribuită lui Orfeu, despre Argonauți, se spune că insula Erythea se afla la strîmtoarea munților Caucaz.(19).

După Orfeu, Argonauții au călătorit pe apele Oceanului în spre vest, iar în Argonauticele lui Apoloniu din Rodos, aceștia călătoresc pe Istru în sus. Deci ceea ce la Orfeu e Oceanos, la Apoloniu e Istru.

Expediția Argonauților e datată înaintea răsboiului troian cu una sau două generații, deci cu treisprezece secole î.e.n. iar poetul și marele cîntăreț Orfeu, este înșirat și el printre participanți la ea, deci dacă ar fi ca să luăm de bună această ipoteză, existența Caucazului de la nordul Dunării îl întîlnim în izvoarele literare încă în secolul al XIII-lea î.e.n.

Despre „strîmtoarea munților Caucaz“, de la nordul Dunării, de care ne vorbește Orfeu, ne amintește și Pliniu cel Bătrîn (sec. I.e.n.) numindu-o Porta Caucasiae.

Iată cum le descrie acest scriitor și naturalist, aceste strîmtori, numite de el Porta Caucasiae: „O operă gigantică a naturii. Aici catena munților se întrerupe deodată. Porțile erau formate din grinzi îmbrăcate în fier, iar pe sub ele curgea un pârîu, din care exhală un miros foarte greu. Dincolo, (în partea de apus), aceste Porți erau apărate de un castel așezat pe vârful stîncilor, spre a împiedeca trecerea ginților nenumărate.

De lângă Poarta Caucazului începeau munții Gordyaei, locuite de popoare nesupuse, Valli și Suarni, care se ocupau cu lucrarea minelor de aur; iar de lângă triburile acestea și pînă la Pontul Euxin se întindeau mai multe seminții de Heniochi. Aceasta, ne spune Pliniu, era fizionomia acestui sin de pămînt, unul din cele mai celebre“. (20).

Note

7. Ammian Marcellin, Bellum Ghot. Conf.Dacorom. p. 6 la G.Popa Lisseanu, Analele Acad.Rom.Mem.Sec.Ist.Seria III Tom, XXIII 1940-41 p. 145 „Continuitatea românilor în Dacia“.

8. Iulii Honorii, *Cosmografia Excerpta*

28: Montes quae Oceanus septentrionalis Hiperborei Ripaei mons, Hispanis mons Caucasus ex alia parte mons, Taurus mons, item Caucasus-mons, Amanus mons. Cf. Riese, Geografia lat.min. p. 41, la N.Densușeanu, Dacia Preistorică p. 305 nota 2).

9. Iordanis, De reb.Get.c.VII: Caucasus ab Indico mari surgens....Mox in Syriam curvato angulo reflexus.... in Boream revertens, Scythias terras.....pervagatur, atque ibidem opinatissima flumina in Caspium mare profundens.... ad Pontum usque descendit: consertisque collibus, Histri quoque fluentia contingit, que amnis scissus dehiscens“, la N.Densușeanu o.c. p. 305)

10. Cronica lui Nestor, la G.Popa-Lisseanu, Izvoarele Istoriei României, vol. VII. p. 32. Idem la Schafarik, Slow, Star 990 „do ponet skogo moria, na polnoscenia, strany Dunai, Dniestri, Kaukaisinskia gory, reksse ugorski“, la B.P. Hașdău o.c. p. 285).

11. Apollonios din Rodos, Argonauticele vers 315-328, cf. izvoare privind Istoria Rom. vol. I.Ed. Acad. 1964 p. 141).

12. Scolii la Argonauticele lui Apollonios, în Izvoare privind Istoria Rom.p. 143- 45.).

13. Pliniu cel Bătrîn, Hist. Nat. IV 19, Conf. Hașdău o.c. p. 28

14. Apollodori Bibl. libr. I.7.1., la N. Densușeanu o.c. 303.

15. Eustathii, Comentarii in Dionysum V. 663, la N. Densușean o.c. p. 304 n. 1.

16.Eustathii Coment.in Dionys. p. 180, la G.Popa Lisseanu, Dacia în autorii Clasici, vol. II p. 152. XLV.

17. Marțial Epigrame IX. 45, în Izvoare privind Istoria Rom. p. 45.

18). Eschil, Prometeu încătușat, în trad. I.Costa.Tragicii Greci.Antologie, cu un studiu într. de D.M.Pippide p. 705-738).

19. Orphei, Argonautica v.1043: (cu caractere **elene**) Kaucasion para prona, dia steines Erytheias, la N. Densușeanu o.c. p. 405).

20. Plinii H.N.lib. IV 12.1: Porta Caucasiae, magno errore multis Caspiae dictae, ingens natura opus montibus interrupte repente, ubi fores abditae ferratis trabibus, subter medias anne diri odores flumene, citraque in rupe castello communita ad arcendas transita per montes Gordyaeos, Valli Suarni indomitae gentes, auri tammetalla fodiunt. Ab iis ad Pontum usque Heniochorum plura Ita se habet terrarum sinus e clarissimi“. La N.Densușeanu o.c. p. 664-5.

(va urma)